

Simboluri în piatră

Zilele de vară toridă ale anului 1988 au oferit trecătorilor de pe strada Gării din municipiul Bistrița prilejul de a remarca o prezență deosebită. Oraș care trăiește an de an prefaceri urbanistice ce-i dau o nouă înfățișare, a ajuns să înregistreze cotidian cleverile unor noi edificii cu variate funcționalități, toate conferind urbei caracterul dinamic, de afirmare a personalității în competiția cu celelalte capitale județene. Dar în acest caz cei ce-și opresc pașii la nr. 1 de pe strada amintită întâlnesc un șantier de o manieră ce nu corespunde tradiționalului fel de organizare și desfășurare a activității constructorilor. Trecătorului i se ridică o serie de semne de întrebare, primele operațiuni nedezvăluind celor neavizați intențiile. La clădirea nouă care adăpostește, începând din 1981, filiala județeană a Arhivelor Statului au fost atașate schelele unor construcții de o manieră aparte. Având un program de lucru de zi-lumină, specialiștii au trecut, după montarea schelei, la atașarea în exteriorul clădirii a unei noi mantale formată din patrate de circa 50 x 50 cm purtând o strictă și disciplinată numerotare.

Trecerea zilelor, consolidarea liantului a permis defolierea acestor zone. Îndepărtarea hirtiei protectoare a dezvăluit treptat „misterul acestei lucrări”. Edificiul Arhivelor se definea și își definea caracterul de trezorier al istoriei mult milenare prin adosarea acestei mari compoziții realizate în tehnica mozaicului. Lucrarea de mare amploare prin suprafețele și planurile tratate ca și prin elementele evocate, episoade selectate ca cele mai semnificative pentru a marca această evoluție de trăire în vatra străbună, mozaicul parietal de la Arhivele Statului constituie un mesaj al acestui domeniu, care încorporând elemente ale tradițiilor unui trecut de luptă, transmite urmașilor realizările unei epoci de profunde și semnificative prefaceri.

Mozaicul a fost realizat din material de o mare rezistență în timp, marmură din diverse cariere ale țării (Moneasa, Alun, Vașcău, Căprior, Maramureș, granit negru de la Lița județul Cluj) fixat pe perete cu un liant de cea mai bună calitate (ciment de tip Portland

și nisipul cuarțier din Mlocani — cariera din județul Botoșani).

Munca de migală, cu multe etape premergătoare care au permis definitivarea desenelor, tăierea marmurii, lipirea tuturilor plăcuțelor, numerotarea panourilor, transportarea din atelier pe șantier pentru a primi certificatul de definitivare ca operă de artă decorativă, toate acestea au constituit pentru colectivul de realizatori o dăruire artistică pe parcursul a circa doi ani de muncă.

Cele două luni de șantier au însemnat colorarea acestei activități, prin adosarea la perete, în sarea rosturilor, șlefuirea tuturilor (circa 1000 000) plăcuțelor de marmură. În aceste două luni de muncă trecătorului i-au fost treptat dezvăluite componentele, ca în final să poată privi și dialoga cu această istorie narată cu ajutorul pietrei colorate.

Inițiativa realizării în marmură a unui adevărat motto care să sintetizeze istoria se dovedește o reușită, oferind vizitatorilor sensurile majore ale acestei clădiri destinate să păstreze pentru viitorime memoria trecutului.

Lucrare de mare amploare prin energiile umane integrate în ea ca și prin efortul material încorporat, s-a bucurat de primele demersuri și până la finalizare de înțelegerea și sprijinul efectiv al tuturor factorilor devenind un obiectiv de referință pentru patrimoniul artistic și urbanistic al orașului Bistrița. Lucrările declanșate în anul 1986 au oferit artiștilor Mitrea Ion și Șbirciu Ion prilejul de a răspunde unei generoase tematică prin desenele intermediare care au fost supuse unor viguroase dezbateri, finalizate prin adoptarea unei succesiuni de imagini pentru cei doi pereți rezervați acestei narațiuni în piatră.

Cei 146 m.p. ai mozaicului parietal distribuiți pe pereții exteriori ai casei scării au o largă deschidere, putând fi urmăriti de privitor de pe trotuarele străzii. Mozaicul înalt de 17 m. având distribuite scenele pe o scară ale cărei succesiuni încep din partea stângă de la scară, se finalizează în partea dreaptă jos. Dezvoltarea temei cu referință la continuitatea poporului român în vatra strămoșască este realizată prin distribuirea scenelor pe mai multe registre, începând cu evocarea strămoșilor în postura de truditari ai glicii. Rela-

țiile permanente între români sînt sugerate de secvența care redă pe domnitorii Ștefan cel Mare și Petru Rareș, precum și stema Moldovei. Bogățiile plaurilor bistrițene sînt sintetizate prin prezența a doi mineri în postura de oameni ai adîncurilor muncind la scoaterea minereurilor.

Afirmarea culturală, cu profunde și semnificative contribuții la susținerea idealului de unitate al tuturor românilor, este definită și prin simbolicele inițiale V.R.R. ale societății Virtus Romana Rediviva.

Pentru neostoiții apărători ai gleei strămoșești înalta conștiință a demnității este susținută și prin episodul evocîndu-l pe Tânase Tudoran care la 1763 a fost frînt cu roata pentru „mișella” de a-i instiga pe conaționali întru apărarea drepturilor obținute anterior. Ca apoteoză a acestei lupte, scena este dominată de un soare, simbol al triumfului adevărului și binelui. Episoadele sînt definite prin elemente decorative, atribute ale epocilor tratate.

Panoul de față, privit de sus în jos, este dominat de scena evocînd momentul Unirii din 1918, redat prin trei femei și un buchet de trandafiri. În acest caz artistul a redat pe femeia transilvană în costum specific bistrițean.

Registrul următor face referință la personalități reprezentative ale culturii din secolele

XIX—XX, fii ai acestor meleaguri. Sînt redade portretele lui Roman Vivu, Andrei Mureșeanu, George Coșbuc, Liviu Rebreanu.

O definiție prezentă a elementelor decorative conduce privirea la ultimul episod al acestei succesiuni, care evocă omul zilelor noastre, printr-un grup de oameni simbolizînd agr cultura, industria, intelectualii.

Reamintim că mozaicul a fost realizat cu ajutorul plăcuțelor de marmură divers colorate cu efecte policrome obținute prin diversitatea de tonuri și semitonuri oferite de diversele nuanțe ale marmurei. Au fost folosite două nuanțe de negru, trei de gri, două de alb, trei de ocru, una de brun.

Privit în ansamblu, mozaicul reprezintă o lucrare care prin specificul materialului folosit îi conferă caracterul de pictural în planuri largi.

Mozaicul este o zestre care completează în mod fericit edificiul Arhivelor Statului din orașul Bistrița. El se alătură lucrărilor anterioare executate la exterioarele edificiilor Arhivelor Statului din Buzău, Tirgu Mureș (mozaicuri parietale), Iași și Vaslui (medalioane cu efigiile unor domnitori), Cluj (reprezentarea sigiliului lui Mihai Viteazul).

VIRGILIU Z. TEODORESCU

Consfătuiri ale redacției cu cititorii

MIERCUREA CIUC

În ziua de 21 octombrie 1988, la Cabinetul județean pentru activitatea ideologică și politico-educativă a avut loc întîlnirea redacției cu cititorii „Revistei Arhivelor”. La întîlnire au participat profesori de istorie și științe sociale, lucrători ai bibliotecii județene și ai filialei Harghita a Arhivelor Statului.

Lucrările consfătuirii au fost deschise de către tovarășul profesor Constantin Costea, inspector școlar de specialitate la Inspectoratul Școlar județean care a salutat cu deosebită căldură inițiativa redacției „Revistei Arhivelor” și a filialei Arhivelor Statului județului Harghita de a organiza o astfel de consfătuire prin intermediul căreia profesorii de istorie au posibilitatea de a cunoaște preocupările redacției pe linia valorificării Fondului Arhivistic Național, contribuția acesteia la educarea tinerei generații în spiritul dragostei față de trecutul glorios și demn al poporului român.

În cadrul manifestării, înscrisă în cadrul „Decadei cărții românești” (21—31 octom-

brie), tovarășa profesor Maria Cofas, vice-președinta Comitetului județean de Cultură și Educație Socialistă a prezentat rolul cărții în epoca contemporană și realizările din domeniul editorital.

În continuare, tovarășa Mioara Tudorică a prezentat un scurt istoric al „Revistei Arhivelor” scoțînd în evidență faptul că de-a lungul existenței sale, în paginile revistei au semnat condeie de marcă ale istoriografiei românești printre care Constantin Moisil, Dimitrie Onciul, Nicolae Iorga, I. C. Filitti, Andrei Oțetea, Aurelian Sacerdoțeanu, Gheorghe Ungureanu și alții.

Subliniînd preocupările actuale ale revistei, s-au prezentat tematica și profilul, rubricile permanente și temporare ale publicației. Rubrica „Studii și comunicări” se remarcă prin materiale de o înaltă ținută științifică, care abordează aspecte mai puțin cercetate, bazate pe documente de arhivă, inedite sau mai puțin cunoscute. Rubricile „Achiziții noi”, „Prezentări de fonduri și colecții” și

mai ales cea de „Documente” constituie un deosebit de util ghid în munca cercetătorului de astăzi prin punerea în circuitul științific a noi documente, care atestă lupta de veacuri a poporului român pentru unitate și independență, pentru o viață mai bună și mai demnă.

Participanții la această întâlnire și-au exprimat interesul față de problematica supusă atenției și apreciind deosebi includerea în paginile revistei a unui mare număr de documente legate de evenimentele cruciale ale istoriei noastre naționale, documente care se constituie într-un deosebit de sugestiv material didactic, ajutor prețios în predarea orelor de istorie. S-au făcut, de asemenea, propuneri de îmbunătățire și îmbogățire a

sumarelor revistei, pentru ca ea să poată fi folosită într-o măsură mai mare în activitatea didactică, să contribuie la educarea patriotică revoluționară a tinerei generații.

În încheiere a fost prezentată lucrarea „Îndrumător în Arhivele Statului județul Harghita” — întocmită de Liviu Boar, apărută sub egida Direcției Generale a Arhivelor Statului din Republica Socialistă România, un util și necesar ghid pus la dispoziția tuturor celor interesați, cercetători și iubitori de istorie în cunoașterea rolului jucat de melea-gurile harghitene în zbuciumata istorie a neamului românesc.

LIVIU BOAR

BRĂILA

În luna noiembrie 1988 a avut loc la Brăila, la Casa colecțiilor de artă, întâlnirea redacției cu profesorii de istorie pe tema: Contribuția „Revistei Arhivelor” la educația patriotică-revoluționară a tinerei generații.

În cuvântul de deschidere, șeful Filialei Arhivelor Statului județul Brăila, tovarășul Nicolae Mocioiu, a arătat scopul consfăturii, invitând participanții să exprime sugestii și propuneri care să contribuie la îmbunătățirea tematicii și conținutului revistei.

Tovarășa Mioara Tudorică a apreciat oportunitatea întâlnirii cu profesorii de istorie din județul Brăila și din alte județe pentru îmbogățirea tematicii revistei și orientarea ei în vederea sprijinirii procesului de învățămînt și a mulțumit secției județene a Societății de istorie pentru sprijinul acordat în organizarea acțiunii. În continuare a prezentat pe scurt tematica, structura rubricilor și principalele direcții de activitate ale Revistei Arivelor de la apariția sa, în anul 1924, pînă în prezent. Între acestea se remarcă: sprijinirea cercetării științifice și a educației patriotice a oamenilor muncii precum și îndrumarea și orientarea muncii de arhivă de la organizații. Mai multe rubrici ale revistei susțin munca profesorului de istorie în procesul instructiv-educativ la care participă. Astfel, rubricile „Studii și comunicări”, „Documente”, „Instrumente de lucru” slujesc în egală măsură munca profesorului și interesul de cunoaștere al elevilor. Îndeosebi rubrica „Documente”, cuprinzînd în cea mai mare parte piese inedite, a venit în întîmpinarea cerințelor procesului de educație a elevilor prin varietatea informațiilor pe care le cuprind și prin puterea de convingere și de sugestie

a documentului scris. Studiile și documentele publicate s-au axat îndeosebi pe marile evenimente istorice ale anului, aniversate pe plan național. Astfel, în ultima perioadă de timp au fost marcate următoarele evenimente și momente istorice care sînt cuprinse și în tematica de învățămînt: omagierea președintelui republicii, secretarul general al partidului tovarășul Nicolae Ceaușescu cu prilejul zilei de naștere; împlinirea a 100 de ani de la răscoalele țărănești din 1888 și reliefaarea luptei continue a țărănimii române împotriva exploatării de clasă evocarea evenimentelor petrecute cu 140 de ani în urmă care au afirmat plenar idealurile de libertate și unitate națională ale poporului român în timpul revoluției de la 1848; 300 de ani de la urcarea pe tronul Țării Românești a lui Constantin Brâncoveanu; 70 de ani de la făurirea statului național unitar român și semnificația sa ulterioară pentru dezvoltarea poporului român; 130 de ani de la unirea, în 1859, a Moldovei cu Muntenia care a însemnat constituirea statului modern unitar și independent, întemeiat pe premise milenare. Alte materiale au consemnat viața și activitatea unor personalități cu rol însemnat în viața științifică și culturală a țării.

Rubrica „Achiziții noi” semnaleză noile documente intrate în păstrarea Arhivelor Statului și cuprinde informații inedite asupra dezvoltării social-economice a patriei în diferite epoci istorice, menită să informeze publicul „despre valoarea științifică a documentelor și să producă un curent favorabil colecționării și studierii lor”, după cum se menționa și în programul revistei din anul 1924. S-au făcut referiri și la alte teme, care se regăsesc în paginile revistei, încadrate în tematica complexă pe care

redacția se străduiește să o reflecte prin articolele publicate.

Pornind de la intenția redacției și de la scopul organizării acestei întâlniri s-a transmis participanților invitația de a-și exprima opiniile și sugestiile asupra conținutului și tematicii Revistei Arhivelor și asupra modului în care ea reușește să contribuie la educația patriotică revoluționară a elevilor.

Tovarășa prof. Georgeta Ciupală, președinta Societății de istorie, filiala Brăila a arătat oportunitatea și utilitatea întâlnirii redacției „Revistei Arhivelor” cu profesorii de istorie, evidențiind contribuția publicației la desfășurarea procesului instructiv-educativ din școală. A exprimat, totodată, aprecierile profesorilor de istorie față de Arhivele Statului, pentru sprijinul primit în întocmirea lucrărilor de grad, în organizarea unor activități pionieresti și școlare, îndeosebi prin intermediul filialei județului Brăila. Ceilalți vorbitori au făcut referiri la varietatea materialelor publicate în cadrul unei largi arii tematice, ținuta științifică a publicației și modul în care au folosit o serie de articole în predarea orelor de istorie, în pregătirea profesională sau în organizarea unor acțiuni cu caracter educativ-patriotic. S-au remarcat documentele inedite publicate în paginile revistei care conferă lecțiilor de istorie un suport temeinic și convingător în

susținerea lor. Pornind de la ideea că Revista Arhivelor trebuie să rămână în continuare un instrument util de lucru și de informare atât pentru cadrele didactice cât și pentru ceilalți cititori, s-au formulat o serie de sugestii și propuneri. Între acestea menționăm: continuarea publicării unor studii și documente axate pe marile evenimente aniversale, venind în întâmpinarea acestora; apariția unor studii de istorie locală, care să sprijine și să stimuleze preocupările în acest sens; ilustrarea revistei cu reproduceri de pe documente revelatoare și redarea unor seturi de astfel de materiale care ar sprijini într-o mai mare măsură predarea orelor de istorie și pregătirea acestora; găzduirea în paginile revistei a unor lucrări de grad întocmite de profesorii de istorie care și le bazează pe studierea documentelor la Arhivele Statului.

În încheiere, apreciindu-se propunerile și sugestiile formulate, utilitatea acțiunii s-au exprimat preocupările redacției pentru îmbunătățirea activității viitoare.

La sfârșit a avut loc, la invitația tovarășei Ana-Maria Vicol, critic de artă, vizionarea expoziției de artă Casa colecțiilor.

STANCA BOUNEGRU